

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijk en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1639 D. W. 13

01 1765 3725 UB AMSTERDAM

5.

Cort ende sonderlingh VERHAEL

Van eenen Brief van Monsieur SOLER,
Bedienaer des H. Euangelij inde Gherefor-
meerde Kercke van BRASILIEN.

*Inde welcke hy aen eenighe syne Vrienden,
daer hy aen scrijft, verhaelt verscheyden singula-
riteyten van 't Landt.*

Op de Francopsche in onse Nederlantsche tale overgeset.

Tot AMSTERDAM,
Voor BOUDEVVYN de PREYS, Boeckvercooper wo-
nende op de hoeck van de Vygen-dam inde Faem. Anno 1639.

Veröffentlichung

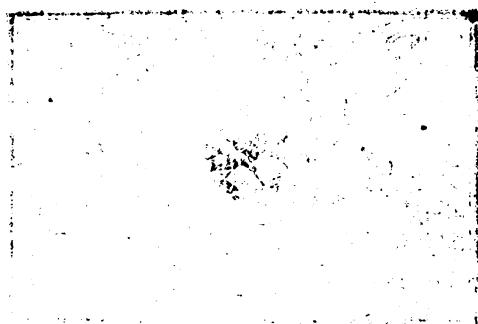
VERHAEL

Von Herrn Prof. von Meibner SOLER

Neu herausgegeben von
Herrn Prof. von Meibner SOLER

Neu herausgegeben von
Herrn Prof. von Meibner SOLER

Neu herausgegeben von
Herrn Prof. von Meibner SOLER

THE AMERICAN

THE AMERICAN
THE AMERICAN

Brief van Monf. Soler, Bedienaer des H. Euangelij inde Gereformeerde Kercken van Brasilien.

Inde welcke hy aen eenige sijne vrienden, daer by aen schrijft, verhaelt verscheyden singulariteyten van 't Landt.

MYN HEEREN, ende seer Eerwaerdige Broeders.

MDe utwe banden negghenden December zijn my in 't begin van Junio behandigt/ ende hebben my een seer groote bzeughde aengebracht/ soo ter sake van utwe ghesondhepd / als den goeden staet vande Kercke Godes / ende insonderhepd inde Provincie van Mozmandien/ onder het beneficie vande Placaren van sijne Majestept/ vooz wiens voozpoet inde wapenen wy dagelick/ soo int gemeen als particulier onse gebeden stozten. Mijne gesontheyt is/ God lof/ beter als opt/ alsoo ick my stercker ende wackerder bebinde/ als in de fleur van mijn leven/ sonder te hebben eenigh ongemack/ kleyn ofte groot / van die gene die ordinaris den ouderdom verdoztetigh maken. Mijn leven is wel gerust ende vol van troost/ vermits mijne dyp Nederlantse Medebroeders seer stichtelick zijn in hare Predicatie ende ommevang/ ende luyden zijn van orde. De andere Vienaers die dooz het Landt versprept zijn/ doen haren schuldigen plicht gerrouwelijcken/ ende vande andere die verwacht worden verhoopen wy het selve.

Het is waerachtigh dat het rijke Gods onder de Brasiliaanen toekent. In onse laetste r'samenstake sonden sy upt haer eygen bewegen Gedeputeerde van hare natie / omme van ons Predicanten te versoecken / Wy hebben haer gefonden een jongen Hollander/ ghenamt Dozelaer / sone van een Predicant van Enckhusen die de Portighsche tale geleert heeft / ende de Brasiliaensche tegenwozdiech leert / met een geboren Spaenjaert omme voozleser ende Schoolmeester te wesen. De jonghe luyden onder haer verstaen de Portighsche sprake / maer

hare ouders en kennen gheen andere als de hare. Het is een
 hals wonderlijken slecht/sonder booshepd, van weynich woort-
 Sen ende sonder eenige begeerte van wereltliche goederen. Sy
 houden haer te vreden met de vruchten die d'aerde van selfs
 voortbrengt/ende met haere jacht ende visscherpe. Sy en ar-
 beypden niet als om de woortelen te cultiveren/ daer men de fari-
 ne af maecht/die haer dient voort groot / het welcke niet met al-
 len indeplijck is. Soo sy het voort ons doen/ 't is maer alleene
 om haer onderhoud te hebben. Hare klederen sijn van geender
 waerden. Haer vrouwen draghen niet als een hemd/ dat haer
 tot de aenschautwen toe komt. Haren kostelicsten hupfraed is
 een Spiegel van drie luyders/ een kam ende Mes vanden sel-
 ven prijs. In hondert ende twintigh groote mylen Lande/
 die de Compagnie besit / sijn maer dertghien Aldeas (dat sijn
 Dorpen) vande voortsz. Brasilianen/inde welcke ontrent twin-
 tigh duysend zielen sijn. De Barbarische weerdhepd vande
 Portugusen heeft haer in een on-eindelike getal nae Maragnan
 verjaeght : want sy tracteerden haer als slaven / ja selfs als
 beesten. Tegenwoortdigh handelt men haer als byse luyden/
 ende men gebuyckte met goed voortdeel ten Oorloger sulcx dat
 men wannere ons Leger te Velde is/ordinaris daer onder heeft
 een Regiment van twaelf complete Compagnien upt gherust
 met onse wapenen. Sijn Excellentie heeft haer dat getuyge-
 nisse-gegeven/dat sy soo goede Soldaten ende soo wel ter hand
 sijn als de onse. In haere onnoselhepd hebben sy die jalousie/
 dat sy in alle aenballen de voortocht hebben willen. Haren haet
 tegen de Portugusen is onversoenelijck / sy brengen om alle die
 in hare handen vallen. Als sy ten Oorloge gaen/het sy te wa-
 ter of te Lande/soo gaet alles mede/Vrou en kinderen/Pape-
 gaepen/kat ende hond / die sy boven alle dinghen ter Wereld
 achten. In yder Aldea is een Brasiliaens Capiteyn (welcke
 ere die van dese Natie aende oudste geven) eene Heerlants.
 Verwachtede dat ons Godt de genade doe dat wy met meer-
 der Predicanten versien worden / daer toe men met een groote
 zorghe arbeypd. Vande voortsz. dertghien Aldeas, sijn de neghen
 in Parayba ende Copana gelegghen/verre d'ene vanden ande-
 ren een/twee/drie ende acht mylen: d'andere sijn hier ende daer
 voort het Land versprept.

Als

Als d'Inwoonders vande selve willen trouwen ofte haere kinderen laten doopen / soo begheben sy haer inde naeste Kercken / ofte den Predicant begeeft sich oock wel in haer Aldea / so de selve verro gheleghen is. Int wederkomen vande Armeel / trouwe ende doope ick altydt veel. Tegenwoordig nemen sy Christens namen aen / in plaetse dat sy daer te vooren haer lieten noemen nae Vogels ende Visschen. Sy hebben alleentlick twee upstekende gebreken / dzonckenschap ende danssen / sy souden geduyzelicken danssen / so haer de krachten niet en begaben / altyd den selven dans ende het selve Liedeken. Den dzanch daer sy haer dzoncken in dzincken / is gemaect van water / Supcker ende Sap van Limoenen. Des Somer maken sy hem van een sekere vrucht ghe-naemt Cochou, die een Appel gelijck is / ende heeft inde plaetse van een steel een Castanie / veel lecherder mijns oordeels als die van Europa / maer men moet se koocken : want raew ghegheten doet se de mond seer swelllen / desen dzanch is van colour / smaect en kracht den Peer dzanch heel gelijck / upghenomen dat se soo langhe niet en duyrt. Het Landt is heel bedeckt met boomen die soodanighen vrucht dragen. Op de twee Gzensen van desen Straet : te weten by Rio grande nae de Noordt-zijde / ende Rio-san-Francisco aende Zuid-zijde is aen gene zijde vande Riviere eene Natie ghe-naemt Tapoios, dit zijn rechte wilde menschen / soo naecht als de handt / selfs oock wanneer sy onder ons komen. Sy doen elckanderen den oorlogh aen / ende soo veel gevangens als sy krijgen / soo veel Baucketten maken sy. Het sijn dzonckaerts ende danssers gelijck de Brasilianen / maer haeren dans heeft een andere cadence als der Brasilianen dans / ende ten eynde vanden selven soo maken sy een pffelick geschreeuw. Haer humeur is waerkerder ende lustiger als die vande Brasilianen. Sy zijn robust ende van goeden ghestalte / ende soo ras in haer loopen als een goed Paerd. Ick hebbe alhier vier-hondert gesien int gevolg van onse Armeel / daer sy gaerne mede marcheeren als sy daer toe versocht worden / sonder eenige Soldij te begeeren. Als sy marcheeren moeten / soo vertrecken sy aen een zijde alleen / ende gaen in 't rond op de aerde sittén / ende die ghene die onder haer de plaetse van Pzelaet bekleed / vzaechs den Dupbel sijn aduys ower d'upthomste vanden oorlogh. Als ick verstaen hadde dat

dat sy haer een d'ander gijde vande heere deser stadt vergaderden/ soo hebbe ich my verwaeres begheben met eenen tocht/ daer desen liet ich haer seggen dat sy my souden toelaten den name Bodes in 't midden van haer aen te roepen/ ende dat ich my verseeckerde dat den Dupbel niet soude der ven te voorschijn komen/ haeren Pzelaet en wilde het niet toelaten. . . Dese Heere Lapoyos beschilderen haer gantsche lichaem met historien/ gemaecht met een heet yser/ sy deurborzen hare maghen ende lippen/winne daer doot te steken ofte haer aen te hangen een klept heen ofte een stucken hout wel gepolijst: om haer hoest doen sy een hand van Vogel-bederen net ende aerdigh deur den anderen gheweven / ende met dese schaone cieraeden schijnen sy al marcheeren ende d'aerde te druyghen/ die sy niet haere voeten at eisen. . . Ondertusschen zijn sy bloode gelijk een daer/ ende oock in plaetse dat onse Brasilianen altyd der voortocht hebben willen/soo en marcheeren dese niet als inden gevolge vanden achtertocht/wesende alleenlicken toghijckers inden slaet/so sy sien dat het d'onse te quaet hebben/so gaen sy deur als haesen: so sy vooordeel hebben/so vervolghen sy den vyand sonder hemzid te gheben van bedencken / ende slaen het al dood sonder ghenade/want den vyant hoe rijck hy oock soude moghen wesen/ en hout haer niet op/ hare bitterheyt teghens de Portugissen is so danigh als die van onse Brasilianen. . . Siet so veel de naburige volcken van desen staet aengaet.

In desen staet zijn de natuylike Portugissen / dat is die upt Portugael ghekomen zijn / ende hare kinderen oock Negros van Angola ende Guinea in seer grooven ghetale/ende oock hare kinderen diemen Criollos noemt. . . Met de vermenginghe van een Portugijs met een Brasiliaense vrouwe komt een soorte van linden voort Mamelucos genaemt / ende met eene Negrinne, Mulaten, heide is het seer slim volck. . . Voorts isser oock een slaghe die van een Brasiliaen ende Negrinne voort komen/ ende oock van een neger ende Brasiliaen/alle van verscheyden coeleuren. . . De negers vermengen haer gelijk de honden. . . Tegenvoortigh verbind men haer te trouwen/ niet sonder groote moeyte/ ich trouwse dichtwils/ende in gevolge van dien/ brengen sy my hare kinderen te doopen. . . Sy zijn loos en slim in 't quade/ende in 't goede seer plomp/wel verstaende int morale goed. . . Sy zijn

zijn doot den hand' geneijt tot doorende/ bronthonſchap dāſſen
ende die dreepe/ onghetoeſſich in ſlaghen / 't is een ſake die mon-
ſtruer' is/ ick hebbe by vier geweeſt die gheſtraecht wterden/
elck t'reegh twaelf ſlaghen / een van haer dede naot den mond
open/ ende liet oock niet eene ſucht upt garn. Als een van haer
ſterft/ ſoo vergaderen haer alle d'andere mans / broutwen ende
kinderen/ en gaen aende denre handent oberleden / ende van daer
danſſen ſp den ganschen nacht dooz de ſtraten op het ghehuyt
van kleine Trommelkens/ ende andere drollige instrumenten/
ende bzagen al ſingende: *Hy/ hy/ hy/* waerom is hy doot? *Hy
hy/ hy/* ontzack hem bzoot? *Hy/ hy/ hy/* ontzack hem viſch?
en ſo waert van alderhande ſoorte van ſpijs en d'ranck. Dae de-
ſe ſchoone wandelinghe bzenghen ſp 't lichaem ter aerden / op
't eerlichſte dat ſp kunnen. Des Sondaegs pzoncken ſp ſeer
met de oude klederen van hare Meesters en Meestersen. Des
Werckendaeghs hebben ſp niet als een Winnen doeck om haer
middel / die maer tot de knie toe komt. By ons volck hebben
ſp het heel goed / maer de Portugiſſen tracteren haer niet een
breſſeliche wzeetheydt/ daer dooz worden ſp genootſaeker haer
inde Boſſchen te begeven/ ende de Portugiſſen die ſp kunnen be-
komen/ het meeſte quaed te doen dat haer mogelijk is.

Wande natupzliche Portugiſſen/ zijn den meeſtendeel Joben/
ofte nieuwe Chziſtenen / dat is Suſters ende Broeders van de
eerſte/ de andere zijn Papiften. Van deſe hebbe ick geſchreven
dat ſp haer beginnē te laten geſeggē: want in plaetſe dat ſp int
begin van mijne aankomſte alhier ſo ernſinnig warē / dat ſe ons
niet wilden te ſpake ſtaen / ſoo worden ſp nu gemeenſaem met
ons/ ende en maken geene ſwarigheyt om de Predicatie te ko-
men hooren. De dzeſe die ſp hebben van eene onbetwimmelic-
ke Motē/ daer de Spaniaerts haer gheſtadigh mede bzenghen/
maecht dat ſp haer niet derden bloot geven. Spanien ſeggen
ſp is een groote monarchie. 't Is oock waer/ maer het is een
lichaem ghelijck/ waer van de ledematen vanden anderen ghe-
ſchepden zijn. Doet daer by dat alle de Portugiſſen te ſamen
wiciur zijn/ meer als men ſoude kunnen gheloben/ verſopen in-
den afgrond van alderlep geplicheyt / inde welke ſp haer wat
meer inghetrocken toonen als vooz deſen/ vermits de Meerlan-
ders haer caſſen met ſtrafheyt/ maer ebenwel niet nae haere

ver-

diensken: Doen de Spaengiaerd dit Land in had / leefde een peder op sijn maniere ende niet nae Godes wille. So de Brasilianen eenighe Portugische ghebreken onderhewigh zijn / 't is niet als door besmettinghe. God wille ons door sijne goedighepd soo heplighen met sijnen Gheest / dat wy haer voorszbeelden van Godsalichepd strecken mogen / ofte om haer tot sijne waerde ende heplsame kennisse te trecken / ofte om haer onberantwoor delick te maken voor den rechter-stoel sijner gerechtichepd.

Voorts in mijne voorszgaende / en hebbe ick niet ghespzoocken met u als van 't Land dat de Compagnie besit / ende waer van ick volcomene kennisse hebbe : soo doe ick oock in dese teghenwoordige. Dese verhalinge van de Landen van grooten begripe die van Wilden betwoont worden zijn seer onsecker / ja oock fabuleus: gelijk de schriften van vecke / selfs oock hupden daeghe schrijvers betuygen die ick met schaemte lese. Wijders segge ic u wederomme / dat in dese Landen de dagen ende nachten eben langh zijn. Daer zijn maer twee seizoenen / Somer ende Winter. Den Winter geduyzende regent het heel / inde Somer wepnigh / ten sy tegens het midden van dien / wanneer de Goddelicke voorszichtichepd vier ofte vijf daghen eenen geduyzigen regen send tot onderhoud van de vucht genaemt Cochou; oock soo wordse genaemt / den regen van de Cochous. De warmten zijn lidelicker als die van Julio en Augusto in Franckrijk. De nachten zijn heel frisch.

Des winters waept den zuyden wind sonder ophouden; des somers den noorden / ende somtijds oock den oosten wind. Des morgens is het weder heel kalm: maer na dat de sonne dichter aenden middagh komt / begint den wind seer soetelicken te wapen / ende word allenxkens stercker / soo dat sy de sinnen betoobert. Wy duyzt tot een ofte twee uyzen nae mid-nacht / wanneer sy sich wederomme beslupt in sijne hollen / ende alsdan komter een wind uptter aerden die een wepnig ongesond ende hout is. De nachten zijn in het landt / soo wel des winters als des somers so houd / dat ick Hollanders alsoo seer hebbe sien beven / als sy in Holland inde maend van Januarij souden hebbe mogen doen / ende hoemen dieper in 't Landt komt soo veel te onberzaghelicker is de koude des nachts. De wermte vanden dagh en zijn niet moepelick als in laege ofte bedeckte plaetsen / daerom-

daeromme zijn alle de woningen ghelegen op eenighe verheven aerde ofte heuvelstijens. Het hondert daer selden/ende met een kleyn gebuys.

Het begryp van desen Staet is bykans een ghebuiszige wilbernis/ de bomen vande welcke gestadigh groen zijn/ draeghen een groot deel vruchten. Naē de reviere San Francisco / zijn seer schone velden/versien met bomen / die een vrucht draeghen d'alderleckerste in mynen sin van 't gantsche Landt / ende dooz ervarenthept d'aldergesondste/ d'inwoonders noemensē Manga va, ende gelijckt eenichsins 't ghene men in Anjou Cormi noemt. De Fontayn anders/ Reviēren ende Mozaassen zijn daer in grooten getale. De wateren zijn soo goed/ datse dooz ordinarijs dranc gebuyscht worden. Ich en bymick bykans anders niet / alhoe wel daer geen Spaensche ende Fransche wijn/ oock gheen Holands hier gebreuk is/ selfs bymick ick daer dicwils nuchteren van/ naē de wyse van 't volck van 't Land / en bevinde my daer God lof/ heel wel by. In plaets van broot eedt het gemeene volck een sekerer farine (ofte meel) wit als sneeuw / ghenraecht vande Wortel van sekerer plante. De voorsz. Farine gelijckt den Gruau d'Avranche in laegh Pormandien. Sommige maecten daer koerken van / daer sommighe vande onse ende oock vande alderleckerste meer van houden als van het beste broot van koren/ het welcke ons oock eenichsins niet en ontbreekt. Daer word quantitept van rijs geteelt/ende ooc veel meer van Turcx koren/ dat de Porrugijzen Millo noemen / waer van sy byziemael des jaers gewas hebben.

Behalven de vruchten van 't Land die ontallic zijn/ende die men 't heele jaer dooz herft/ hebben wy oock Wijn gaerden/aende boed vande welcke men ghestadich water rondom hebben moet/upt oorzake vande Mieren (dit klepne gederte is de plage van 't Land) onnne de vrucht daer van te behouden : als mede Vyghen ende seer schoone Meloenen van alderhande soorte. Orangie-appelen/ Limoenen ende Citroenen zijn daer in overbloed / waer van de boomen t'allen tijden vruchten hebben van byiederley groote. Daer sijn moef-cruppen / de smaech vande welcke met die van Europa over een komt. De Saladen/Peersfelie ende Mariolēpne wassen daer heel wel / de groene kollen veel beter sonder saet / ende dat op dese maniere : men snijdt

de kool af op 'thoofste vanijnen strupck/ende de spruyten daer
van geplant zijnde/soo bzencht elck een sehoone kool voort/ en-
de dese dooz de selve middel veele andere. Doch soo salstmen de
strupck wel aen bieren / ende elck bierendeel in d'aerde gheset
zijnde/bzengt synen kool voort/ soo mals in alle sapsoen alse in
Normandien wesen kan als het bzieft. De Radysen/knollen
ende Pastinaken zyn daer seer veel / als oock de Bonen groot
ende kleyn. Gelyck oock de groene Erten ende Turcre Boo-
nen doen/als men daer wat acht op slaet/gbeluyck ick in mynen
Chupn doe. De Patates worden daer extraordinaris dicke/
ende groepen dat het te verwonderen is / 't is een lecher eten.
Ick hebber gesien soo langh ontrent als mijn arm/ ende so dick
als het dickste van dien. Ober twee daghen hebbe ick salsisis
gesaept/ hoe het daer mede vergaen sal en wete ick niet.

Het gheheele Landt is wel voorszien van Ossen ende Roepen
selfs langhs de groote Riviere ende de Rivier van San Fran-
cisco zynse in soo grooten abundantie/dat een man vier ende vyf
ende twintich heeft / met een dupsent Hamels ende Schapen/
wilde ende tamme Gepten ende Verckens. Inde bosschen vint-
men behalven de beesten die dat Landt eygen zyn/veele Hinnen
ende wilde Verckens/waar van een seecker geslachte is die den
nabel midden opde rugh hebben: veele Schildt-padden ende
krabben sonder ghetal/ die groot ende lecher zyn / Hasen ende
Conijnen. Soo veele de Vogels aenlanght / die zijnder sonder
ghetal ende volmaeckt schoon / maer geene of wepnich die met
melodie singen. Doozts zijnder Gansen / Endvogels/ Calcoe-
nen / Hoenders tamme ende wilde in seer grooten overbloedt:
Faisanten/ Patrsen/ Ringh-dupben/ Dupben/Cozteldupben
van briederhande soozte / sneppen ende teelingen / papegaeyen
als kraeyen in Normandien / als sy wel het zyn soo gaense de
jonge hoenderen in goetheyt te boden.

De zee versiet ons dagelick van goede ende sehone visch/ met
pesters in overbloet / de rebiere krielen daer van alsmede van
kreeften ende krabben/daer de rebiere van Spanien bykans
winzuchtbaer zyn.

Ick hebbe vergoten vande paerden te spreken/die alsoo ghe-
meen zyn als in Vlanchrys/ ende die in goetheyt de Spaensche
paerden heel na komen /met dit voozdeel/ datse geen Hoef-smit
van

han doen hebben om immermeer ofte in eenige gheleghenheyt beslagen te worden. Sy en geboelen nimmermeer eenigh ander yser dan alleene het gehit.

Holland der siet ons niet gesouten Ossen ende Schapen / met Byer / Wijn ende Tongen / Salp / Abberdaen / Storch / visch / Haring / Mael / Spaensche / Fransche ende Rijnische Wijnen / Bier / Kees ende Boter / om dat die gente diemen hier maecht niet lange en duyr : niet Olve / Oliven / Kappers / Wijgen / Kasijnen / Mandelen / etc. Ende de Portugijse Schepen / die d'ause die wils genoeg nemen byde Vap ende de Riviere van Genera daer den trouwen Villegagnon sijn Tragedie speelde : en laeten ons geen gebreck lyden van eenige verheffinghe. So siet ghy dat wy niet alleene de noodighe dinghen door het leven hebben / maer oock de overvloedige ende onnodighe : daer men noch den Dyrcker by doen moet (die de myne van dit Land is) daer men sere schaone confuspijen mede maecht van allerhande soorten / d'zodge ende natte. God hoe ons de genade door sijn goedheyt dat wyse met soberheyt en danckbaerheyt mogen gebruycken. De Ambachts luyden winnen hier alles wat sy willen.

Wat aengaet 'igene ghy my schryft vande beziegeren der Monicken / rakende wy uet soen ende wyne reyse / ick ben daer inne niet bezogen. Dit zyn haer heylige beziegeren / waer niete sy d' onnossele misleiden. Wilt ghy wemte dat sy daer nu van versaecken daer ick soo verre ben / de wille sy hi myne te gentwoozdicheyt wel hebben der ven seggen ende spreken dat ic een Jacobiner Monnick was ghebozen van Poitiers, epde ghe-naemt was Bodin met andere klucht meer van gelycke stoffe. Doozt die gheene de welcke de Goddelijcke ghetupghenissen logen-achtich maken / wat geloof sulen die aende menschelijcke getupghenissen geven? hoe d'atthentig die oock souden moghen wesen. Laet haer praten op hare maniere / want de tale van een Logenaar duyr maer vooz een ooghenblich / in plaerse dat de lippen vande waerheyt eeuwich blijven / nae het segghen / vande Wyfseman : ende in spijt vande gantsche heel ende alle den hoop van Monnicken / so sal de waerheyt de sterckste zyn ende boven dypven. Ick hebbe secker onberwinnelijcke reden gehad omme het Pauzdom te verlaten / en de leere des Euan-geliums van Godes sone te omhelzen : maer de logens / lasterin-ghen /

ghen/ bedziagerpen ende malle kluchten bande Monicken heb-
ben my ghestreht tot een krachtighe uptterliche hulpe/ omme
my daerinne te bevestigen. Ende wat mensche souder so plomp
zyn die niet lichtelicken en soude kunnen oordeelē/ dat de waer-
hepd niet en behoeft te bedelen aende loogen/omme bande selbe
onderstut te worden? soo haere conscientie niet ver-elt ofte af-
geband en ware/ het soude wzaecks genoegh zyn darmen haer
over-gabe aenden Wozm die haer knaecht. God die wille haer
bestraffen/van wiens goedichepd ende getrouwichhepd/ick ver-
hoope dat hy my de genade doen sal van mijnen loop in sijn vze-
se te volepnden/betwyle hy volhzenght 'tgene sp begonnen heeft/
naer het segghen van den Propheet: ende dat niet alleene het
willen/maer oock het volhzengen van hem is: waer van Moys-
ses in figuerlike maniere van spreken sepd / dat God de deure
bande Arche ober Doer toefloot. Hier mede eyndighende bid-
dende den Almogenben vooz de voozspoet ende vrede van 't Ko-
ninghrick van Spanckrck/op dat de Kercken die den Opper-
sten Herder aldaer versamelt heeft / in sijn vrede so kostelicken
gabe moghen genieten; biddende mede vooz het welbaren van
utwe persoonen ende familien / ende vooz alles om den Hepligen
zegen over utwe diensten / u besweerende omme niet ons te stry-
den dooz deselve middels ende ten selben eynde / d'Almoghende
beware u alle in sijn heplige bescherminge/volgens het vierige
verlangen van die gene die is

Mijne Heeren ende Eerwaerdige Broeders,

*V. E. Onderdanige ende seer genegene Broe-
der ende Dienaer inden Heere*

SOLER.

